

FIGYELJÜNK EGYMÁSRA!

Kérdőíves kutatás elemzése, összegzése, tanulságai....

1. Előzmények

Az Észak-Hegyháti Mikrotérségi Unió valamint a Lépés Váltás projekt települései Alsómocsolád, Kisvaszar, Mágocs, Mekényes, Nagyhajmás településeken 2020. április 20 - május 4. között: Figyelünk környezetünkre, Figyeljünk egymásra! című online meghirdetett és a lakosság számára papíralapon is kiküldésre került kérdőív felvezető szövege rámutat az okokra és célokra. Miért döntöttünk úgy, hogy az egymásra figyelés jegyében lakossági és szervezeti lekérdezést is végzünk.

2. A felhívás

Kedves Lakosok! Tisztelt Partnereink!

A Koronavírus járvány ma eluralja a mindennapokat! Nem mozdulhatunk ki, aggódunk az egészségünkért, szeretteink egészségéért, sokak elvesztik a munkahelyüket, semmi sem biztos!

Számunkra ugyanakkor az a legfontosabb, hogy mi van a hozzánk tartozókkal, mi történik lakóhelyünkön.

Többen érdeklődnek, hogy mi lehet a pedagógusokkal, vállalkozókkal, sokakat érdekel, hogy mi lehet a nyugdíjasokkal, hogy bírják a szülők, mi van a helyi orvosokkal, mit csinál a szomszéd.

Tényleg nem tudjuk, hogyan küzdenek meg intézményeink, szolgáltatóink a rájuk zúduló plusz feladatokkal, hogyan élik meg a családok egyik oldalról a megnövekedett feladatokat, másik oldalról a sokak számára még rosszabb elszigetelődést.

Szeretnénk megtudni, hogy kinek mi a legnagyobb gondja, milyen megoldásokat talált az új kihívásokra, mi az a terület, ahol leginkább szüksége lenne a közösség támogatására, figyelmére.

Ennek érdekében összeállítottunk egy kérdőívet, és arra szeretnénk kérni, hogy ossza meg velünk gondolatait, javaslatait!

Kérjük, hogy az alábbi anonim űrlapot 2020. május 4-én 12 óráig töltsse ki és küldje be.

A kitöltés kb. 20 percet vesz igénybe.

A kérdőív kitöltésével kapcsolatos kérdéseivel Halmai Gábornét kereshetik a 30/266-0470-es telefonszámon.

Köszönjük, hogy segítik a munkánkat!

Észak-Hegyháti Mikrotérségi Unió és a Lépés-Váltás az Észak-Hegyháton című projekt szakmai stábjá

3. A kérdőív

A kérdőívek tartalma és formájának kialakítása a szakmai stábok közös munkája, közösségi termék, nem tudományos alapon fogalmazódott meg, azt szerettük volna elérni, hogy minél többen adjanak visszajelzést arról, hogyan élnek meg a veszélyhelyzetet.

A lakossági kérdőívre igyekeztünk minél több közösségi felületen felhívni a figyelmet. Emellett a Lépés Váltás projekt települési mentorai is részt vettek a kitöltésre buzdításban, segítettek azoknak, akik akár az internetes felületen, akár a papíralapú kitöltésnél ezt igényelték.

A kérdőívet önkénteseink lefordították angol és német nyelvre is, hogy a térségben élő külföldieknek is legyen módja a megnyilvánulásra. A térség két időszakában is volt lekérdezés, itt az ápoló személyzet volt a segítségünkre.

Ezen előkészítő szakasz után, a kérdőívek összegzése ügyében szakmai segítséget kaptunk Tomay Kyrától a Pécsi Tudományegyetem Szociológia Tanszéke Település és Társadalom Kutatóközpontjának vezetőjétől és kollégáitól, emellett Morovics Viktortól (marketing szakértő) és Varga Izsáktól (ELTE hallgatója).

Mivel a válaszadás önkéntes volt, nem kiválasztott mintán történt, így klasszikus értelemben nem reprezentatív a minta, de a sokaságot tekintve mégis jellemzi a térséget.

A kérdőív egyaránt tartalmazott zárt kérdéseket és skálázást, valamint nyitott, kifejtős kérdéseket is.

Az előbbiekből több adat kiemelhető, elemezhető, az utóbbiakból összegzett tapasztalatokat emelünk ki.

A lakossági kérdőív témakörei:

I. státusz (település, életkor, nem, családi állapot, munkaerő piaci státusz)

II. Egészségügyi hatások (egészségügyi érintettség, mentális hatások)

III. Munkavégzésben, anyagi helyzetben bekövetkezett változások

IV. A változások hatásai a jelenre és a jövőre

V. Tájékozódás, információforrások

VI. Segítségnyújtás, segítségadás

Az adatok lekérdezésén túl a fenti témakörökben 22 kérdésre vártunk választ, ami körülbelül 20 percet vett igénybe.

A válaszadás önkéntes és anonim.

Külön elemzés készül a lakossági kérdőívek, és a szervezetek (önkormányzatok, vállalkozások, intézmények, civil szervezetek) körében készült telefonos interjúkról.

4. Az adatok elemzése

Az Észak Hegyhát lakónépessége 3772 fő Alsómocsolád 323 fő, Bikal 697 fő, Mágocs 2191 fő, Mekényes 283 fő, Nagyhajmás 278 fő. A megkérdezés kiterjedt Kisvaszarra is, ahol 366-an élnek, így a települések össz lakossága 4138 fő.

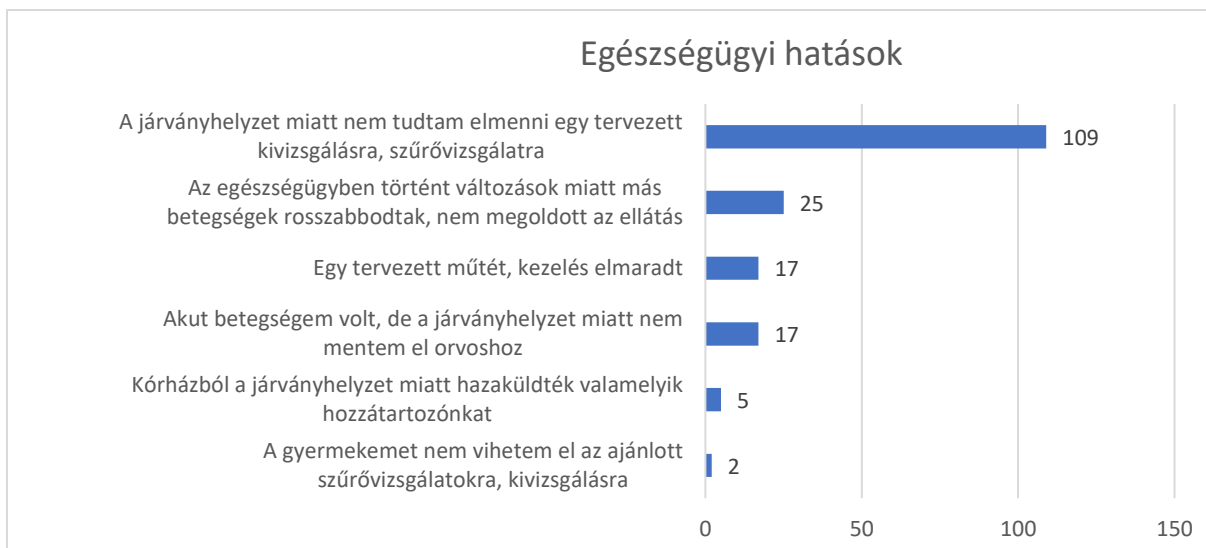
Véleményt nyilvánított az alábbi tábla szerint 476 fő.

Lakossági kérdőív válaszok	339 fő
Alsómocsolád	28 fő
Bikal	89 fő
Kisvaszar	62 fő
Mágocs	73 fő
Mekényes	35 fő
Nagyhajmás	52 fő
Német nyelvű űrlap	3 fő
Angol nyelvű űrlap	2 fő
Idősothonok lakóitól	18 fő
Összes lakossági kérdőív	362 fő
Telefonos interjú (szervezetek)	114 fő
Összes válaszadó	476 fő

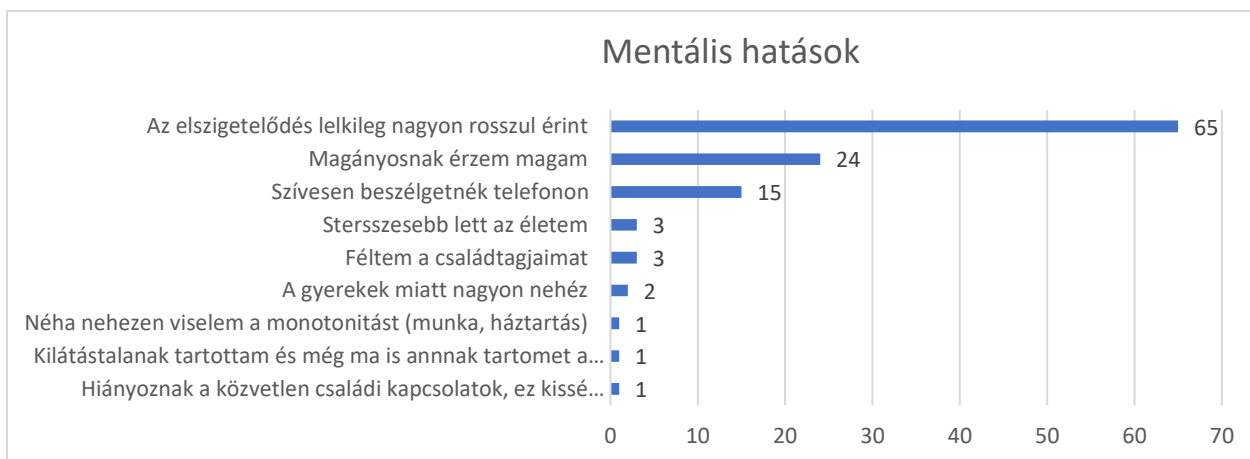
A lakossági kérdőívet kitöltők a térség teljes népességének közel 8,75 %-át adják. A válaszadási hajlandóság a legmagasabb Nagyhajmásra és Kisvaszaron (17-19%), a legalacsonyabb Mágocson (3%) volt.

A kitöltők demográfiai profilja némileg eltér a népesség-összetételétől: a válaszadók 2/3-a nő és 1/3-a férfi, 22-22%-uk 35 év alatti és 65 év feletti, tehát a középkorú nők felülreprezentáltak a válaszadók között. A kitöltők 38%-a gyermekkel él, 29% párjával, 27% egyedülálló. 44%-uk dolgozik valamilyen formában, 34% nyugdíjas.

Az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférést illetően, mivel az utóbbi időben nem voltak egészségügyi gondjaik, a járványhelyzet semmilyen negatív módon nem érintette a válaszadók kicsit több, mint felét (51%). A fiatalokra nagyobb arányban volt jellemző ez a válasz (35 év alattiak 61%-a, 65 év felettiak 43%-a említette). Azok közül, akinek valamilyen érintettsége volt, a legtöbben a tervezett kivizsgálások, szűrővizsgálatok (az összes válaszadó 32%-a), valamint tervezett műtét, kezelés (az összes válaszadó 5%-a) elmaradását említették. Ez elsősorban az idősebb korosztályra volt jellemző, és valamivel inkább a nőkre. A kérdezettek 1-2 %-át érintette a kórházi ágyak kiürítése, melynek következtében ápolásra szoruló hozzátartozóját hazaküldték, míg 12,5%-uk esetében saját egészségében következett be akut betegség, illetve meglévő betegség romlása, ellátási megoldatlanság.

A járványhelyzet miatt bekövetkezett változások (karantén, otthoni oktatásra, munkavégzésre való átállás, stb.) mentális hatásait tekintve a kérdezettek valamivel több, mint fele (53%) mondta azt, hogy számára nem okoztak lelki gondokat a változások, sőt 11% egyenesen pozitívan: lassabb, stresszmentesebb időszakként élte meg a járványügyi kijárási korlátozások idejét (ők inkább a középkorú, dolgozó férfiak közül kerültek ki). Ugyanakkor a kérdezettek közel 1/3-a, (31%) számolt be a magány és elszigetelődés negatív lelki hatásairól, és ebben nincs szignifikáns különbség férfiak és nők, idősek és fiatalok között, minden korosztályból és korcsoportból kerültek ki olyanok, akiket mentálisan megviselt a magány, és az elszigeteltség.

Ugyan a nyugdíjasokat és inaktívakat anyagi értelemben nem érintették a változások, a válaszadók 3%-a (11 fő) elveszítette munkáját (valamivel inkább a fiatal férfiak) és 10%-nak (34 fő) ugyan a munkája megmaradt, de csökkent a jövedelme a járványügyi helyzet következtében (valamivel inkább a középkorú nők).

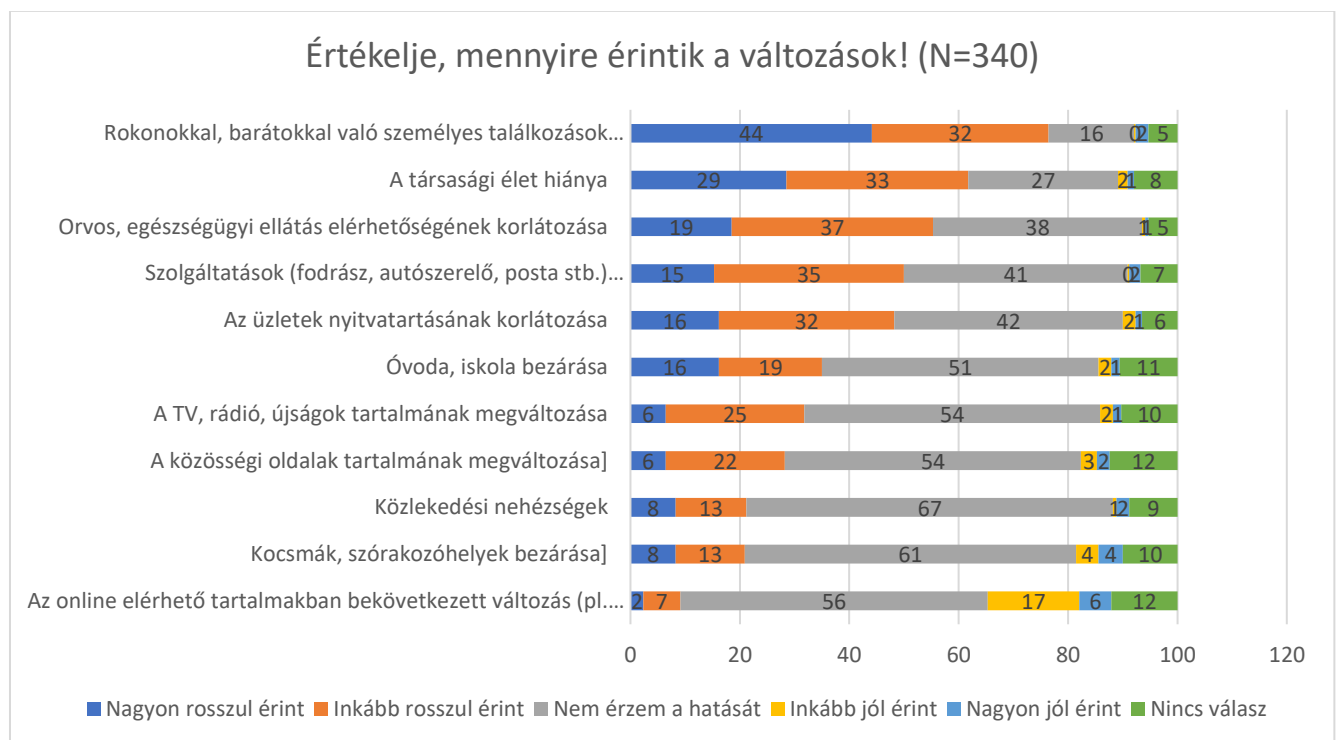
A munkavégzés körülményeiben a legtöbben nem éltek meg változást, de 8% (27 fő) home office-ból dolgozik (inkább nők), és 2,4%-nak (8 fő) problémát jelent a munkába való közlekedés.

A konkrét korlátozások hatásait vizsgálva a legtöbben a rokonokkal, barátokkal való személyes találkozás (76%), és a társasági élet hiányát (62%) értékelték negatívként.

Összességében megállapítható volt, hogy a személyes kapcsolódások hiánya, az elszigetelődés okozta a legtöbb embernek az érintettséget.

Hasonló arányban érintette rosszul a kérdezettek 50-56%-át a különféle szolgáltatások (fodrász, autószerelő, stb.) és az egészségügyi ellátás elérhetőségének korlátozása. A válaszadók közel felét (48%) érintette rosszul a boltok nyitva tartásának korlátozása. Az időseket ez lényegesen kisebb arányban zavarta: az idősek 27%-át, a 65 év alattiak 57%-át érintette negatívan. A települések közül Kisvaszar és Nagyhajmás lakóit zavarta leginkább ez a helyzet (62-69%).

A válaszadók egyharmadát (35%) érintette kedvezőtlenül az óvoda és iskolabezárás, a nők körében ez a vélemény 44%-ot mutat. Az online és offline elérhető média, és információforrások tartalmának megváltozása 28-31% számára okozott gondot, az online média esetén értelemszerűen inkább a fiatalabb korosztályok érintettek. 21%-nak voltak közlekedési nehézségei, elsősorban Kisvaszaron (45%) és Nagyhajmáson (34%) jelezték ezt a gondot. Ugyanakkor az online elérhető tartalmak bővülése 23% esetén kedvező fogadtatásra talált. A kocsmák, szórakozóhelyek bezárása inkább a fiatal férfiakat zavarta.

A médiahasználat relevanciája hasonló helyzet bekövetkezésével összefüggésben illetve a helyzet értékelésének dimenziójában érdekes. Megállapítható volt hogy a térség települései médiahasználat szempontjából rendkívül heterogének voltak és jelentős különbségek voltak megfigyelhetőek az egyes települések között.

A térséget egységben kezelve a televízió tűnik a leggyakrabban említett hírcsatornának (58%) ezt az online (39%) és közösségi csatornák követik (31%) (súlyozatlan számok). A helyi források között a helyi FB oldal(43%), szomszéd és a hírlevél jelent meg (31-31%) nagy gyakorisággal. Ez a leíró statisztika azonban a lényegét elfedi. Településenkénti kép:

Alsómocsolád: a helyi hírlevél teljes lefedettsége mellett az online tartalmak: főképp a helyi Facebook csoport és települési honlap jelentősége kimagasló volt. Az országos online hírek és a kormányinformáció használata is itt volt a legmagasabb, míg a TV/rádió használata az egyik legalacsonyabb volt.

Bikal: Országos csatornából leginkább online forrást használtak, de a klasszikus média használata (TV, rádió, újság) összességében itt volt a legalacsonyabb. Összességében Bikalon a helyi és országos online tartalom illetve helyi plakátok adtak tájékoztató pontot

Kisvaszar: a helyi információforrások közül a szomszédokkal való beszélgetéseknek a többi településhez képest és önmagában is jelentősége volt, de a települési FB csoport is összességében a többi információforrás jelentőségét meghaladta. Ugyanakkor a település saját honlapja az egyik legkevésbé releváns információforrás volt a többi térségi településsel összevetve. (jelenleg nincs élő honlap) A település lakói számára leginkább az országos tv és rádióadók szolgáltak információforrásként.

Mágocson a helyi média használata a legtöbb vizsgált csatorna vonatkozásában átlagos volt. Ugyanakkor Alsómocsoládhoz hasonlóan kiemelt szerepet kapott a település honlapja és FB oldala. A helyi szórólap ugyancsak kiindulási pont volt a helyieknek. Országos média vonatkozásában ugyanakkor a város lakói tájékoztak a legnagyobb arányban országos TV-ből, rádióból és nyomtatott médiából. Emellett az online információk gyűjtése is jelentős volt.

Mekényes: szomszéd és helyi hírlevél volt a legjelentősebb helyi információforrás, ugyanakkor a település helyi online kommunikációja a többi településtől elmaradt. Országosan a TV, rádió, online használata relatíve magas volt, de a többi települést egyikben nem haladta meg. Nyomtatott sajtó használata a legalacsonyabb volt a településen

Nagyhajmás: plakát, szórólap és a helyi FB oldalnak volt jelentősége a kommunikációban. Ugyanakkor a személyes csatorna és a többi csatorna az átlag alatti felhasználást mutatott. Relatív magas TV rádió használata mellett viszonylag alacsony online hírek használatának aránya.

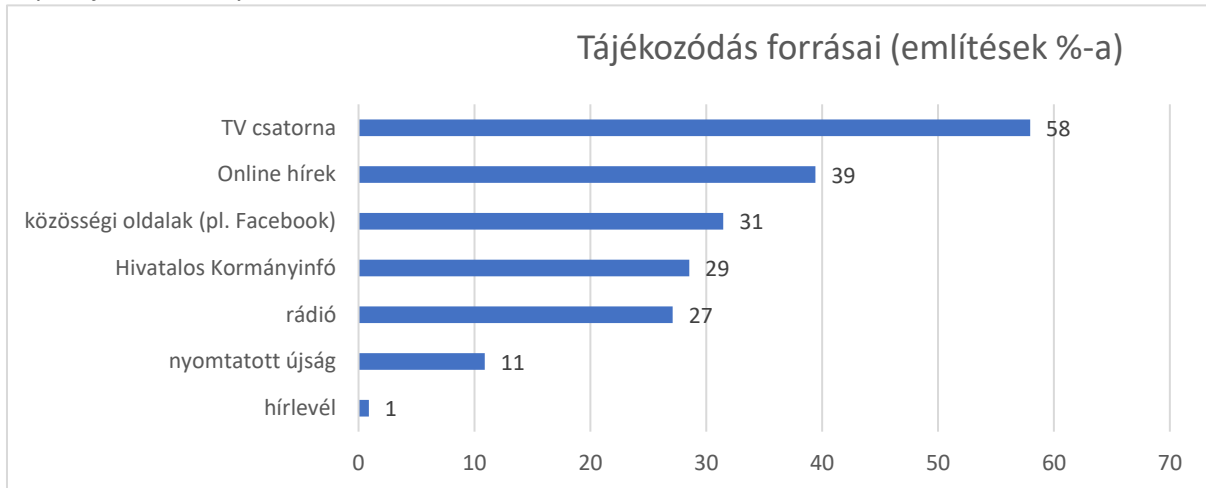
Ezen felül látható volt, hogy a térségi FB oldalnak viszonylag csekélyebb volt a relevanciája. Figyelemre méltó, hogy a személyes közösség élet az online térben megnyilvánult, ugyanakkor a település határain túl kevésbé terjedt túl. Helyi szinten hasonló helyzetben célszerű a közösségi média és a nyomtatott anyag kombinációjával operálni a jövőben. (táblázat csatolva)

Ha az egyes média kereszthasználátát vizsgáljuk, akkor a válaszadók öt fő csoportra voltak bontható. (klaszterelemzés)

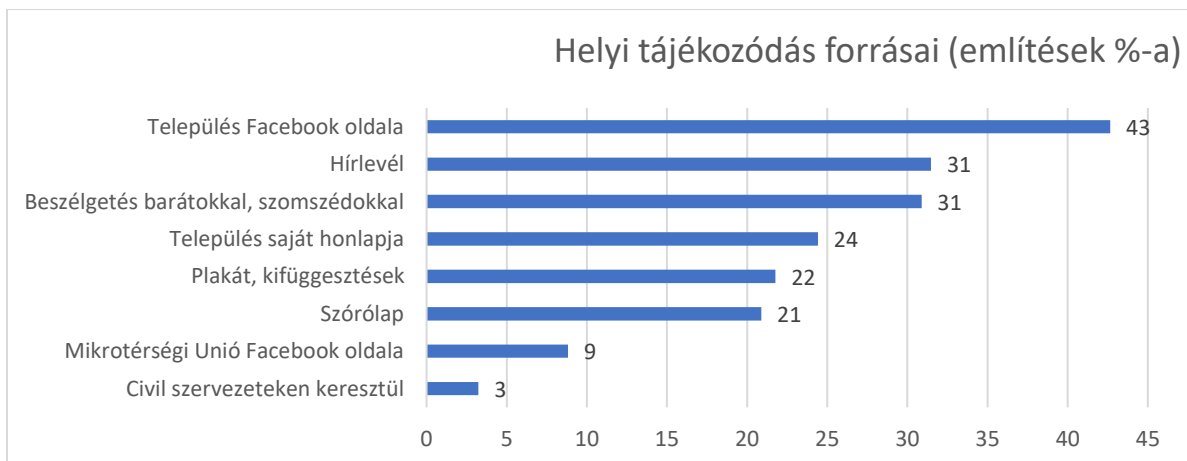
- Klasszikus: TV+Rádió
- Érdektelen: minimális illetve nem tudatos médiahasználat
- Helyi közösségi média: elsősorban a helyi facebook csoportból szerzi az információt
- Érdeklődő informális: valamennyi elérhető elektronikus (rádió nem), személyes információforrást használja
- Érdeklődő formális: valamennyi elérhető elektronikus (rádió nem) és nyomtatott média használata (személyes kevésbé)

Össességében a számok egy igen összetett társadalmú és településszerkezetű, infrastruktúrájú térség képét rajzolják ki. Az emberi kapcsolódások formája, az információhoz jutás módja sokrétegű szerkezetre utal. Vészhelyzetben a csoportok kezelésekor helyi szinten az informális és formális hálózatoknak egyaránt jelentős szerepe van, így azok erősítése – elsősorban települési szinten – kiemelt jelentőségű a hasonló elszigeteltséggel járó vészhelyzetek kezelése esetén.

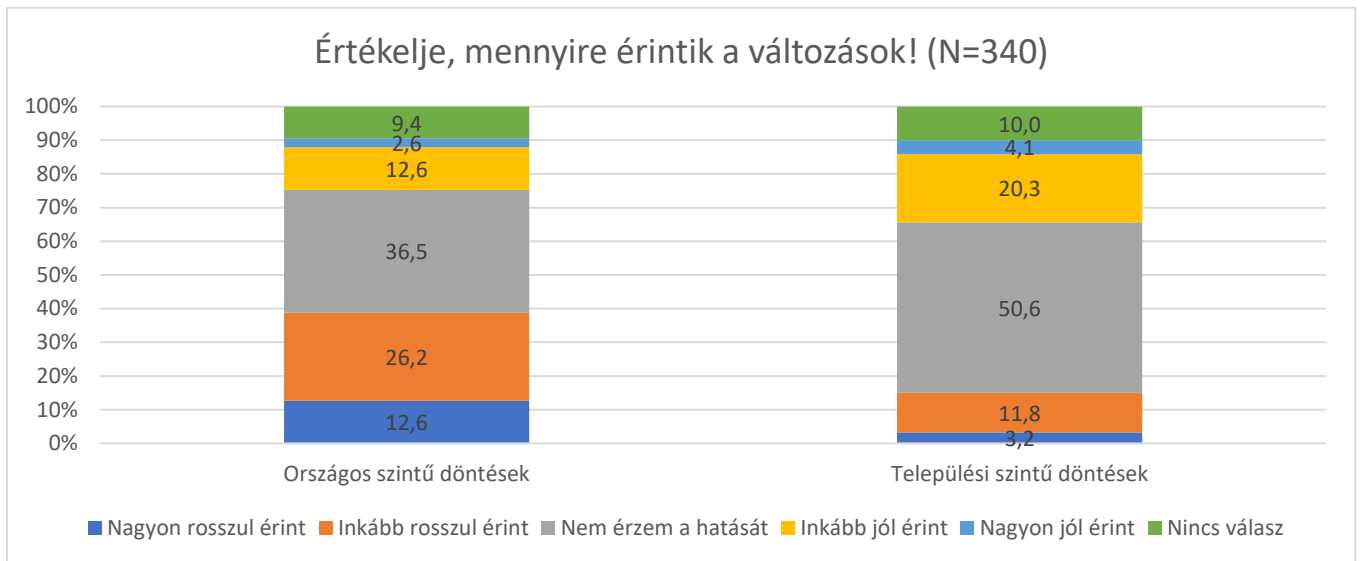
Az általános tájékozódás forrásait elemezve legtöbbször (58%) a TV-ből, emellett 39% az Internetről tájékozódik. Ugyancsak gyakori a közösségi oldalak használata (31%) és a hivatalos kormányinfó említése (29%). A rádió (27%) és a nyomtatott sajtó (11%) mint tájékozódási forrás említése, ezekhez képest jóval szerényebb.

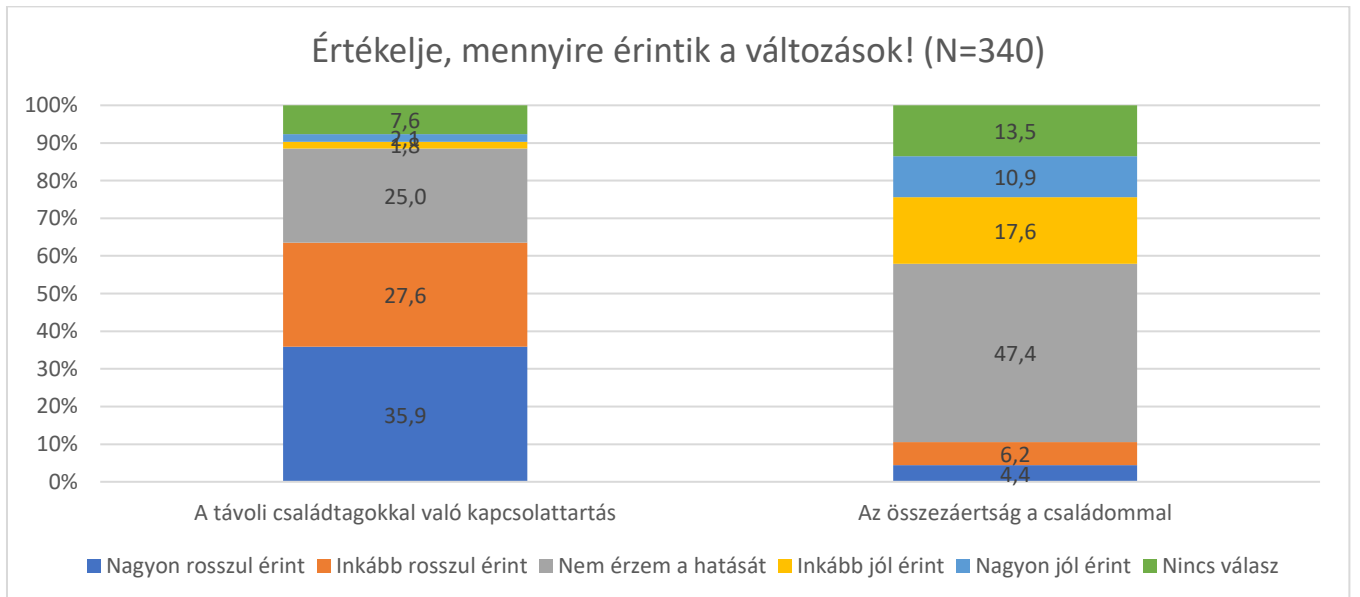
A helyi ügyekről, döntésekről elsősorban a település Facebook oldalán (43%) tájékozódnak a válaszadók, emellett a személyes face-to-face tájékozódást (barátokkal, szomszédokkal való beszélgetés), valamint a hírlevelet említette 31-31%.

A változásokat tekintve inkább az országos szintű korlátozások zavarták a megkérdezetteket (39%-ot érintett negatívan), mint a helyi szintű döntések (15%).

A családdal való összezártságot 29% inkább pozitívan élte meg, ugyanakkor 10% az, akit negatívan érintett. A távoli családtagokkal való kapcsolattartás hiánya, nehézségei a válaszadók 2/3-át megviseltek kisebb-nagyobb mértékben.

5. A nyitott kérdésekre adott válaszok, az elemzés üzenetei:

Nagyon komoly egészségügyi kihatásokról nem kaptunk visszacsatolást, de sokakat rosszul érintett a szokásos és számukra a biztonságot adó vizsgálatok elmaradása, az egészségügyi zárlat miatti műtétek kisebb beavatkozások elmaradása, a félelem, és a hozzátartozókért való aggodás.

A legnehezebben a helyzetet azok élték meg, akik elveszítették a munkájukat, vagy kevesebb jövedelmet tudtak szerezni.

A bezártság, elszigeteltség, bizonytalanság félelem mellett nehéz volt azoknak az egyedül élőknek, akik informatikai ismeretek hiányában még a kapcsolattartás más formáját sem élvezhették.

Nehéz a vírusjárvány idején és a bezártságban pozitívumokat találni, mégis több olyan válasz is született, amit pozitívumként jeleztek vissza a résztvevők. Ilyenek például: a települési összefogás, az önkormányzati segítség, vagy a több ingyenesen elérhető tartalom az internetes felületeken, melyekből tanulni, ötleteket kapni lehet.

Az idős otthonokban élők számára a hivatalos média üzenetei tovább növelték a szorongást, még nehezebb volt a bizonytalanságban a család hiánya. Ugyanakkor azt fogalmazták meg, hogy számukra védelmet is nyújt az otthon és nagyon hálásak a videochat lehetőségének megteremtéséért, különösen úgy, hogy ebben a gondozók maximális segítséget adtak. Náluk nagyon fontos volt az ima szerepe.

A külföldiek kiemelték a falubeliek segítőkészségét, az önkormányzatok támogatását. Emellett fontosnak tartották megemlíteni, hogy ez az időszak felhívta a figyelmet arra, hogy meg kell becsülni a kis dolgokat is.

Az is pozitívum, miszerint nagyon sokan jelezték, hogy újra volt idő olvasni, zenét hallgatni, együtt játszani. Többen elkezdtek gondozni a kiskerteket, ami közös örömforrás is lehet, és hozzájárul a saját természetű egészséges élelmiszerfogyasztáshoz.

Több idő jutott barkácsolásra, házszerelésre, többen kezdtek el tudatosan mozogni, olyasmit tanulni, amire korábban nem jutott idő.

A családok helyzetében egyszerre hozott terheket, és örömeket a helyzet, hiszen egyik oldalról a szűkebb család most sokkal több időt töltött együtt, ami sokaknál a pozitívumok közé sorolódott, ugyanakkor a gyerekekkel való tanulás, az idő hasznos kitöltése, a kereső munka otthonról való elvégzése, a rend és rendszer működtetése nagyon komoly kihívást plusz terhet is jelentett.

A tágabb közösség az aktív válaszadók szerint jól vizsgázott. Sokaknak jól esett a gondoskodás a kapott maszkok és eszközök, a meleg étel eljuttatása a rászorulóknak, az elintézett bevásárlások, a megosztott ötletek, de leginkább a figyelem. Érdemes idézni egy ezzel kapcsolatos véleményt is: „igazából nem csak a segítségre van szükség, hanem a tudatra, hogy számíthatunk segítségre”.

Az is kiderült, hogy többen szívesen segítenének korrepetálásban, közlekedésben, telefonos beszélgetésen keresztüli lelki segítségnyújtásban, ház körüli munkában és többen szívesen vállalnának települési önkéntes munkát is.

Visszatérő vélemény volt, hogy jobban kell figyelni az értékekre, tudatosítani a meglévőket.

Érték a családdal töltött idő. Érték a tisztább levegő „több szabadidő, kevesebb benzin”. Ilyenkor még inkább értékévé válik a család és a barátok, a település tágabb közössége.

„Jó lenne, ha a szükségletek és a rendelkezésre álló segítség egymásra találnának”

6. Mit tettünk, mit teszünk

- Megköszöntük a részvételt és rövid visszacsatolást adtunk a kitöltőknek az Észak Hegyháti Hírmondóban, mely a térség minden háztartásába eljut
- A lakossági és a szervezeti interjúk tapasztalatait összefoglaló tanulmányokat feltesszük a települések, az Észak Hegyháti Mikrotérségi Unió, valamint a Lépés-Váltás projekt honlapjára, és erre felhívjuk a figyelmet közösségi oldalainkon
- Visszahívjuk azokat, akik önkéntesen megadták az elérhetőségüket, segítséget kértek, segítséget ajánlottak, vagy valamilyen érdekességet jeleztek (pl. volt aki karantén naplót ír)
- A jelzett szociális problémákra felhívjuk a családsegítőket, falugondnokokat figyelmét
- Konkrét probléma, vagy jelzés esetén azt visszacsatoljuk a település polgármesterének
- Azon vállalatokat, melyek segítséget, közösségi önkéntes munkát ajánlottak figyelembe vesszük a közösségi programok szervezésénél.

7. Hogyan erősíthetjük a közösségi egymásra figyelmet:

Talán a „lehangosabb” üzenet az volt, hogy az emberek vágnak a rájuk irányuló figyelemre. Most különlegesen, hiszen ez hozhat plusz energiát elszigeteltségben, és gyarapíthatja a közösség erejét is.

Minél nagyobb a bizonytalanság, annál értékesebbek az információk, melyeket helyben hiteles forrásokból, hiteles emberektől várnak leginkább.

Több felajánlás jött arról, hogy lennének, akik akár telefonon, vagy más konkrét témában (bevásárlás, közlekedésben való közreműködés) segítenének. Ezt szolgálhatja a Lépés-Váltás projekt keretében elindított szívességszolgálat, ami nem pénzbe, sokkal inkább megosztott információkba, egy kis szervezésbe, több odafigyelésbe kerül. Ennek gyarapítását szeretnénk megtartani a projekt zárása után is.

Az újra felfedezett kiskertek kikapcsolódást, új ismereteket, a kétkezi munka felértékelődését is jelzik. Több programunkban is látszott, hogyha nemcsak a vetőmaghoz jutást segítjük, hanem arra is van alkalom, hogy büszkélkedjenek a kertészkedők a terményeikkel, hogy tanuljanak egymástól, esetleg csereberéljenek, recepteket, magokat, palántát, az tovább inspirál. Ezt akár egy Hegyháti Kertészkedő csoport összehozása, akár a bikali Tök Jó naphoz kapcsolódó „Legtökösebb hegyháti gazda” megtalálása is segítheti.

Mára hagyománnyá vált térségi Családi Napunk pedig keretet adhat ahhoz, hogy tovább erősítsük az önkéntes hagyományainkat is. Ott is egymásra találhatnak azok, akiknek segítségre van szüksége, azokkal, akik szívesen segítenének másoknak. Mi szívesen leszünk összekötők!

Az anyagot szerkesztette Halmi Gáborné Zsuzsa közösségfejlesztő tanácsadó Lépés-Váltás projekt, az Észak Hegyháti Mikrotérségi Unió munkaszervezetének szakmai vezetője.

2020. 06. 07.

